

De wetenschapshistorische rol van het Christendom

Commentaar op Harry van den Bouwhuijsen: *In de schaduw van God.*

Herman Philipse (Universiteitshoogleraar UU)
22 Februari 2011, Drift 21, Sweelinckzaal, Utrecht

I. De probleemstelling

- a) Ze luidt: “waarom kon binnen de christelijke cultuur natuurwetenschap wel en menswetenschap niet tot ontwikkeling komen?” (kaft en passim).
- b) Dit is een “complex question”. Ze vooronderstelt dat binnen de christelijke cultuur geen menswetenschap tot ontwikkeling kon komen. Is dit zo? Dat hangt natuurlijk van de criteria af. Normatieve, beschrijvende, verklarende wetenschappen.
- c) Volgens § 2.7 zijn “de huidige menswetenschappen ontstaan in een bepaalde groep samenlevingen, die wij voorlopig losjes aanduiden als ‘westers’ (p. 55).
- d) Discussiepoint: wat kan dan de vooronderstelling ad (b) betekenen? Is dit geen contradictie? Of bedoelt v/dB dat de in het westen ontstane menswetenschappen nog niet volmaakt zijn?

II. Het probleem van het ontstaan van de wetenschappelijke revolutie (nat. wet.)

- a) Wat is volgens v/d B. precies het oorzakelijke verband tussen enerzijds de monotheïstische leerconfiguraties/cultuur en het feit dat de wetenschappelijke revolutie in Europa plaats vond en de moderne natuurwetenschap daar ontstond? Voldoende voorwaarde? Noodzakelijke voorwaarde? Contingente contribuerende factor? En: wat is precies zijn bewijsvoering?
- b) Voorbeeld: het probleem waarom (Prigogine, Stengers) “bleef het invoeren van wiskundige begrippen niet beperkt tot beschrijvingen van machines?” (p. 213). De oplossing van v/dB: “het is de exegetische configuratie van leren van het monotheïsme die dit samengaan [van natuurfilosofie en technische praktijk] ‘vanzelfsprekend’ maakt” (p. 216). Maar: het is essentieel alternatieve hypothesen te onderzoeken. Voor de hand ligt: het toepassen van wiskunde op andere dingen dan machines was een sterke traditie in de sterrenkunde, die dominant was in de wetenschappelijke revolutie (receptie van Ptolemaeus (87-150); het “Alexandrijns model” (cf. Floris Cohen, *De herschepping van de wereld*, 2007)). Immers: pas de Copernicaanse wending dwong geleerden een nieuwe gravitatie-theorie te ontwikkelen.

III. Het probleem van het (niet) ontstaan van menswetenschappen

- a) Wat is er vlg.s v/dB precies niet ontstaan (zie Ic) en waarom?
- b) Het belang van alternatieve hypothesen. These: een universele menswetenschap die niet bevooroordeeld is door de eigen cultuur (qua context of discovery, niet noodzakelijk qua context of justification!) zal niet snel in *enige* cultuur ontstaan.
- c) Likelihood toetsing: v/dB moet stellen: $P(\text{geen universele menswetenschap} \mid \text{polytheïstische leerconfiguratie}) < P(\text{geen universele menswetenschap} \mid \text{monotheïstische leerconfiguratie})$. Maar: in polytheïstische culturen ontstond geen universele menswetenschap (en in de moslimlanden was er geen natuurwetenschappelijke revolutie).

Herman Philipse, *Wetenschap versus Godsdienst. Een hoorcollege over grote conflicten, van Copernicus tot Dawkins*. 8 audio CD's. WWW.HOME-ACEDEMY.NL, 2007.